

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 461/2020-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. februára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní o ústavnej sťažnosti [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpeného advokátom JUDr. Samuelom Baránikom, Podjavorinskej 7, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 61 C 57/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČIA] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 61 C 57/2017 porušené boli.

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 61 C 57/2017 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prierahov.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je mu Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a náhradu trov konania v sume 375, 24 € (slovom tristosedemdesiatpäť eur a dvadsaťštyri centov), ktorú je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. Samuela Baránika, Podjavorinskej 7, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažostná argumentácia s'ťažovateľa

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 461/2020-11 z 8. októbra 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú s'ťažost' [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 61 C 57/2017 (ďalej len „namietané konanie“).

2. S'ťažovateľ je žalobcom v namietanom konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k pozemku v katastrálnom území obce [REDAKOVANÉ] (žalobu podal 11. októbra 2017, pozn.).

3. Sťažovateľ viackrát urgoval okresný súd, aby v jeho veci konal, podal aj sťažnosť na zbytočné prietahy v konaní, ale dosiaľ v jeho veci nebola vykonaná žiadna náprava. Ťažiskovou námietkou sťažovateľa je takmer úplná nečinnosť okresného súdu v namietanom konaní, v dôsledku čoho malo dôjsť k porušeniu jeho označených práv.

4. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov a okrem toho sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € a náhrady trov konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu

5. Na základe výzvy ústavného súdu sa okresný súd v podaní sp. zn. Spr. 452/2020 zo 7. januára 2021 doručenom ústavnému súdu 18. januára 2021 k veci bližšie nevyjadril pre dlhodobú práceneschopnosť zákonnej sudkyne JUDr. Ľudmily Jančovičovej, ale iba zaslal súdny spis k preverke ústavnému súdu.

6. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde, berúc do úvahy aj predchádzajúce stanoviská účastníkov konania podľa právnej úpravy, účinnej do 31. decembra 2020, vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, keďže na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

10. Sťažovateľ sa svojou ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému malo dôjsť postupom okresného súdu v namietanom konaní.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie

právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

13. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu v súčasnosti vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

14. V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ .

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada v rámci prvého kritéria aj na predmet sporu (povaha veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (obdobne IV. ÚS 117/04 a III. ÚS 142/08). Pri uplatnení týchto kritérií však ústavný súd súčasne berie do úvahy, že ich aplikácia je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že súd bol celkovo nečinný a neuskutočnil vo veci žiadne úkony (napr. m. m. II. ÚS 4/03, IV. ÚS 82/04, III. ÚS 180/2011, I. ÚS 185/2016).

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

16. Ako z ústavnej sťažnosti, tak aj z vyžiadaného súdneho spisu vyplynulo, že ide práve o prípad, v ktorom okresný súd vo veci samej za tri roky neurobil žiaden relevantný úkon, ktorý by smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa.

17. Predmetné konanie sa začalo podaním žaloby, ktorú žalobca podal proti žalovaným v 1. až 12 rade na okresnom súde 11. októbra 2017, súčasne s podaním žaloby aj uhradil súdny poplatok. Dňa 3. mája 2018 zákonná sudkyňa dala pokyn kancelárii na realizáciu lustrácie všetkých strán sporu cez REKOB, ktorá bola vykonaná 28. júna 2018, a predložiť vec vyššiemu súdnemu úradníkovi na úkony spojené s prípravou pojednávania (č. 1. 19). Dňa 11. septembra 2018 podal sťažovateľ prostredníctvom právneho zástupcu urgenciu ďalšieho postupu súdu, kde uviedol, že *„Skončenie veci je pre žalobcu dôležité, nakoľko má záujem pokojne užívať svoj majetok a mať ho majetkovoprávne vysporiadaný.“*. Dňa 4. marca 2019 bol daný pokyn kancelárii na predloženie veci VSÚ na úkony spojené s podanou žalobou. Uznesením VSÚ z 21. marca 2019 (č. 1. 60 a č. 1. 61) okresný súd vyzval žalobcu, aby v lehote 15 dní doplnil a opravil podanie vo veci samej tak, aby riadne uviedol označenie žalovaných v 2. až 7. rade. Dňa 1. apríla 2019 (č. 1. 66 a čl. 67) podal sťažovateľ sťažnosť proti uzneseniu VSÚ z dôvodu, že z objektívnych dôvodov nie je možné požadované údaje o žalovaných súdu oznámiť, pretože ide o neznámych vlastníkov, ktorých podiely spravuje Slovenský pozemkový fond, resp. LESY Slovenskej republiky, š. p. Pokiaľ ide o odstránenie väd petitu, sťažovateľ uviedol, že súd nijako nešpecifikuje, aké vady vykazuje petit, uznesenie je zmätočné, a preto žiada, aby zákonná sudkyňa uznesenie VSÚ zrušila. Podľa názoru sťažovateľa nesprávne (tak po formálnej stránke, ako aj po obsahovej stránke) vyzýval na doplnenie identifikačných údajov žalovaných.

Sťažovateľovým podaním z 9. augusta 2019 došlo k čiastočnému späťvzatiu žaloby voči žalovanej v 1. rade na č. 1. 72, ktorá býva v Austrálii a previedla svoj spoluvlastnícky podiel už na žalovaného v 11. rade, o ktorom procesnom úkone do dnešného dňa okresný súd nerozhodol. V spise okresného súdu sa napokon na č. 1. 82 z 25. marca 2020 nachádza aj vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá v ňom uviedla, že bezodkladne rozhodne o sťažnosti sťažovateľa.

Sťažovateľ podal 2. februára 2020 ďalšiu urgenciu a 26. februára 2020 predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní. Podpredsedníčka okresného súdu vybavila sťažnosť sťažovateľa pod sp. zn. Spr. 91/2020 z 30. marca 2020 ako dôvodnú a prisľúbila, že bude vec naďalej sledovať. Do podania tejto ústavnej sťažnosti napriek deklarovanej dohľadu podpredsedníčky okresného súdu nebol vo veci vykonaný žiadny úkon.

18. Z uvedeného vyplýva, že okresný súd počas trojročného obdobia (až na jednoduché procesné úkony) bol vo veci samej takmer úplne nečinný. Do dňa predloženia spisu ústavnému súdu nevykonal žiadny dôkazný prostriedok, a dokonca ani nezaslal žalovaným žalobu na vyjadrenie. Okresný súd teda nedokázal organizovať svoj procesný postup tak, aby čo najskôr odstránil stav právnej neistoty účastníkov konania.

19. Z obsahu spisu ústavný súd nezistil, že by sťažovateľ prispel k predĺženiu konania, v konaní bol aktívny a niekoľkokrát žiadal okresný súd, aby vo veci konal.

20. Okresný súd sa k ústavnej sťažnosti bližšie nevyjadril z dôvodu údajnej práceneschopnosti zákonnej sudkyne. Ústavný súd však aj bez jeho vyjadrenia nemal pochybnosti o tom, že postupom okresného súdu v namietanom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

21. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Ústavný súd preto prikázal okresnému súdu, aby v namietanom konaní konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu), pretože stav právnej neistoty sťažovateľa trvá dosiaľ.

22. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

23. Sťažovateľ požaduje, aby mu bolo priznané za porušenie jeho práv garantovaných ústavou a dohovorom aj primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 €. Odôvodnenie takej požiadavky vidí v zdĺhavosti namietaného konania, ktoré naďalej pretrváva a prehľbuje sa stav jeho právnej neistoty, v ktorej sa ocitol po podaní žaloby

v skúmanom konaní, nemôže riadne užívať majetok, ktorého vyporiadania sa domáha v konaní pred súdom. Tým okresný súd ešte prehľbuje v sťažovateľovi bezmocnosť, že aj voči jeho urgenciám, aj voči dohľadu štátnej správy súdu ostáva okresný súd ľahostajný.

24. Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu a chápe ho ako kompenzačný prostriedok nemajetkovej ujmy.

25. Vychádzajúc zo zisteného rozsahu nečinnosti okresného súdu, ktorá je dôvodom zbytočných priet'ahov a porušenia dotknutých práv sťažovateľa, a berúc do úvahy predovšetkým to, čo je v hre (zrušenie a vyporiadanie jeho podielového spoluvlastníctva k lesnému pozemku s výmerou iba 644 m² s podielom 9/60 – čo predstavuje iba 97 m², s jeho požiadavkou, že novovytvorenú záhradu s výmerou 112 m² žiada sťažovateľ prikázať do svojho výlučného vlastníctva a zvyšok navrhuje, aby okresný súd prikázal do podielového spoluvlastníctva žalovaných, pozn.), ústavný súd považoval za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadost'učinenie iba v sume 500 €, tak ako to je uvedené v bode 3 výroku nálezu.

VI.

Trovy konania

26. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiada priznať aj náhradu trov konania pred ústavným súdom. Ústavný súd v zmysle § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhodol o náhrade trov konania sťažovateľa. Ústavným súdom priznaná suma náhrady trov konania pozostáva z odmeny za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 v sume 177 € (§ 11 ods. 3 vyhlášky) a režijného paušálu ku každému z nich po 9,80 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa

do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku).

27. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. februára 2021

Peter Molnár
predseda senátu